

Vergaderjaar 2009–2010

31 765

Kwaliteit van zorg

Nr. 8

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 november 2009

Met de voortgangsbrief Kwaliteit van zorg (van 24 juni 2009) (Kamerstuk 31 765, nr. 4) heb ik u onder andere geïnformeerd over het belang dat ik hecht aan het formuleren van duidelijke normen om de veiligheid van de geleverde zorg te kunnen waarborgen. Ik reageerde hiermee op de vraag uit uw Kamer om te komen tot minimumnormen voor de kwaliteit van zorg en de toezegging aan het lid Sap.

Voor sommige ingrepen/behandelingen en voor sommige vormen van zorgverlening ontbreken normen die de absolute ondergrens aangeven waaraan verantwoorde zorg moet voldoen, zijn deze normen onvoldoende geëxpliciteerd, of worden ze te vrijblijvend nageleefd. Normen die de minimumvoorwaarden beschrijven waaraan verantwoorde zorg moet voldoen noem ik «veiligheidsnormen».

Met deze brief wil ik u informeren over de afspraken die ik hierover de afgelopen maanden met de betrokken veldpartijen in de sector ziekenhuiszorg en de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) heb gemaakt en de stappen die wij in de komende maanden gezamenlijk en los van elkaar zullen zetten.

Eigen verantwoordelijkheid beroepsgroep

Over de verantwoordelijkheid die de beroepsgroepen zelf hebben voor het formuleren van normen moet geen onduidelijkheid bestaan. Vanuit hun inhoudelijke expertise kunnen zij het beste vaststellen hoe verantwoorde zorg geleverd moet worden. Zij leggen dit vast in richtlijnen en waar mogelijk in normen. Het is daarom niet een nieuwe, extra taak die ik van het veld vraag. Wel vraag ik het veld om meer aandacht te hebben voor de ontwikkeling, explicitering en naleving van normen die voor de veiligheid van de patiënt van cruciaal belang zijn en de minimumvoorwaarden voor verantwoorde zorg beschrijven. De betrokken veldpartijen in de ziekenhuissector (de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen, de Orde van

medisch specialisten, de Nederlandse Federatie van Universitair medische centra en Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland) hebben aangegeven deze ambitie te delen.

Het proces om te komen tot SMART geformuleerde en gedeelde normen kost tijd en moet op een gedegen wijze plaatsvinden. Veel veldnormen worden in eerste instantie gebruikt als *streefnormen*. Streefnormen zijn vooral de resultaten van zorg die door de beste 10–20% van de zorgaanbieders (professionals en zorginstellingen) zijn bereikt met in principe dezelfde kennis, en beschikbare menskracht en middelen, die voor alle zorgaanbieders beschikbaar zijn. Dit resultaatniveau is daarmee voor de overige 80% richtinggevend. Het streven om dit optimale resultaat voor alle patiënten te bereiken is de inzet van mijn kwaliteits- en veiligheidsbeleid.

Veiligheidsnormen echter zijn normen die de minimumvoorwaarden (structuur en proces) voor het leveren van verantwoorde zorg aangeven of het niveau van resultaten, dat als ondergrens moet worden beschouwd om nog te kunnen spreken van verantwoorde zorg. Er moet dus een duidelijke relatie bestaan tussen het niet voldoen aan de norm en grote kans op gezondheidsschade aan de patiënt. Veiligheidsnormen zijn voor de patiënt van belang als basis om zich met vertrouwen te kunnen wenden tot de zorgaanbieders. Voor de zorgaanbieders moet het leveren van zorg boven dit minimumniveau uitgangspunt zijn om van daaruit te streven naar het voldoen aan de streefnormen, zoals hierboven beschreven. Veiligheidsnormen zijn vanuit de professie aangegeven als absolute ondergrens en bieden daarmee een basis:

- Voor professionals om elkaar binnen een instelling aan te spreken en elkaar aan afspraken te houden.
- Voor de Raad van Bestuur om ook hiermee haarverantwoordelijkheid voor kwaliteit en veiligheid verder waar te kunnen maken.
- Voor de IGZ in het kader van toezicht en handhaving.

Rol IGZ

Voor het toezicht dat de IGZ houdt op het leveren van verantwoorde zorg zijn duidelijke normen van groot belang. Ik heb de IGZ gevraagd het veld zoveel mogelijk bij dit traject te ondersteunen en vooral aan te geven waar de IGZ vanuit patiëntenbelang als toezichthouder behoefte aan heeft. Zoals ik eerder aan uw Kamer heb laten weten, is het traject om te komen tot deze veiligheidsnormen niet vrijblijvend. Daar waar veiligheidsnormen ontbreken, onvoldoende duidelijk zijn of onvoldoende toetsbaar zijn, of anderszins niet aanvaardbaar zijn en de veldpartijen niet in staat zijn om tot eigen veiligheidsnormen te komen en vanuit patiëntenbelang handhaving essentieel is, formuleert de IGZ zelf specifieke IGZ handhavingsnormen. Indien deze niet een voldoende stevige basis voor de handhaving bieden, dan zal de IGZ mij adviseren om deze veiligheidsnormen wettelijk te verankeren. Dat kan onder de nu geldende Kwaliteitswet Zorginstellingen. De Wet cliëntenrechten zorg biedt mij straks de mogelijkheid dergelijke normen voor «goede zorg» op een meer flexibele – en daardoor meer slagvaardige – manier nader in te vullen. Ik ben van plan om daar waar het veld de open norm van goede zorg zelf niet voldoende specificeert en daar waar dat voor de veiligheid van patiënten wel van groot belang is, van deze mogelijk gebruik te maken.

Zodra de veiligheidsnormen zijn vastgesteld zal de IGZ de definitieve veiligheidsnormen gebruiken bij haar incidententoezicht, onderzoek naar aanleiding van meldingen en calamiteiten, en indien nodig handhaving.

Afspraken met veldpartijen en IGZ

Zoals ik hierboven heb aangegeven, richt ik me in eerste instantie tot de betrokken veldpartijen om dit onderwerp nader uit te werken. Concreet heb ik de veldpartijen in mei 2009 gevraagd om mij en de IGZ vóór 1 september 2009 een overzicht aan te leveren van een «eerste» set veiligheidsnormen en vervolgens een stappenplan te maken voor de structurele ontwikkeling van veiligheidsnormen. Op 22 september 2009 heb ik hierover met de veldpartijen overlegd en ter voorbereiding hierop hebben zij mij een concept set veiligheidsnormen overhandigd. We hebben hierbij nadrukkelijk afgesproken dat dit traject niet tot een extra registratielast voor de zorginstellingen en -professionals zal mogen leiden of tot invoering van extra indicatoren buiten de daarover gemaakte afspraken. Naleving van veiligheidsnormen moet vanzelfsprekend zijn en zichtbaar zijn aan verrichte handelingen en registratie daarvan in de reguliere dossiers.

Vervolgtraject Veld

De veldpartijen hebben mij geïnformeerd over hun plannen om dit onderwerp in de komende periode structureel aan te pakken en zo tot een gedegen set veiligheidsnormen te komen.

- Op korte termijn zal door de veldpartijen een bijeenkomst worden georganiseerd voor vertegenwoordigers uit hun achterban, waarbij onder andere het doel, de definitie, en het gebruik van veiligheidsnormen nader zullen worden toegelicht. Een belangrijk doel van deze bijeenkomst is het creëren van het benodigde draagvlak om de veiligheidsnormen tot een succes te maken.
- Vervolgens zullen, geclusterd naar specialisme, inhoudelijke gespreksrondes worden georganiseerd om de voor de hand liggende veiligheidsnormen in kaart te brengen en met elkaar vast te stellen. Dit proces moet rond maart 2010 leiden tot een eerste breed gedragen set veiligheidsnormen.
- Daarnaast zullen normen en meer specifiek veiligheidsnormen structureel en herkenbaar in richtlijnen en standaarden opgenomen moeten worden. Hiervoor ontwikkelen de betrokken veldpartijen een procedure, waarbij afgestemd wordt met de Regieraad Kwaliteit van Zorg en wordt bekeken of aanpassing van de bestaande procedures voor richtlijnontwikkeling opportuun is.

IGZ

Met de IGZ heb ik afgesproken dat zij een conceptset van veiligheidsnormen opstelt, gebaseerd op toezichtnormen die nu reeds deel uitmaken van IGZ-handhavingskaders en circulaires. In de bijlage treft u de brief hierover van de IGZ aan de veldpartijen aan¹. Deze conceptset wordt ingebracht tijdens de inhoudelijke gespreksrondes van de veldpartijen. Deze normen worden op dit moment door de IGZ in het toezicht en handhaving gebruikt en hebben daarmee al status verworven. Hierbij is de kanttekening op z'n plaats dat toezicht- en handhavingsnormen niet zonder meer eenduidige en onbetwiste veiligheidsnormen zijn. Daarom is het ook hier van belang dat deze potentiële veiligheidsnormen worden voorgelegd aan de wetenschappelijke verenigingen, zodat waar nodig beargumenteerde verbeteringen of aanscherpingen kunnen worden aangebracht.

Regieraad Kwaliteit van Zorg

Tenslotte zal de Regieraad Kwaliteit van Zorg eind van dit jaar een analyse

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

uitbrengen waarin ook wordt gekeken naar de hiaten die er bestaan op het gebied van normering van veiligheid in de zorg.

Tenslotte

Ook in andere sectoren van de gezondheidszorg, zoals de eerstelijns en de geestelijke gezondheidszorg, acht ik het van belang de ondergrenzen aan verantwoorde zorg in beeld te brengen en vast te stellen.

Tot mijn genoegen stel ik vast dat partijen in de ziekenhuiszorg met dit stappenplan inzetten op het structureel definiëren en expliciteren van absolute voorwaarden voor verantwoorde, veilige zorg. De komende maanden zal ik de in gang gezette acties met interesse volgen en uw Kamer over de resultaten berichten.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
A. Klink